

שְׁלֵשׁ אֲשֶׁמִירוֹת הֵן בְּלִילָה כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ מַחְנוֹת שְׁנַחֲלָקִים לְשִׁבְחַת אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר. וְעַל זֶה הָרִבּוֹן שֶׁל כָּלֶם, הוּא נֵר (כְּנֹר) דָּוִד שֶׁלֹּא שׁוֹכֵךְ לְעוֹלָמִים, אֲלָא תָמִיד מוֹדֵה וּמְשִׁיבַת אֶת הַמַּלְךְ הָעֲלִיּוֹן, וְעַל זֶה (אִיּוֹב לֵה) נִתֵּן זְמֵרוֹת בְּלִילָה.

דָּבָר אַחֵר וְלֹא אָמַר אֵיךְ אֱלֹהֵי עֲשֵׂי – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, מִשׁוֹם שֶׁהָרִי הָאָדָם נִכְלָל מִמְעֵלָה וּמִמַּטָּה, וְנַעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁהוּא גּוֹף מְשֻׁנֵּי צְדָדִים, מִתּוֹךְ זָכָר וּנְקֵבָה. אִף כִּף הָרוּחַ, הָרוּחַ כְּלוּלָה מִתּוֹךְ זָכָר וּנְקֵבָה, וְעַל הַסּוּד הַזֶּה מִתְתַקֵּן אָדָם בַּחֲקִיקוֹתָיו בְּגוֹף וּבְרוּחַ, וּמִשׁוֹם שֶׁהוּא כְּלוּל בְּסוּד זֶה וּבְמַעֲשֵׂה זֶה כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, לְכֵן (וּדְאִי) כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, וְהָרִי נִתְבָּאָר.

בְּלִילָה הָרִי אִמְרַת, שֶׁהָרִי בְּרֵאשִׁית הַלִּילָה כָּל אוֹתָם מֵיָנִים וְרוּחוֹת רְעוֹת מִתְעוֹרְרִים בְּעוֹלָם, אִיךְ הוּא יְכוּל לִהְיוֹת? שָׂאֵם כֶּף, הָרִי שְׁנִינוּ שֶׁמֶצֶד הַצִּפּוֹן יוֹצֵאִים כָּל אוֹתָם מֵיָנִים רְעִים, וְאִתָּה אִמְרַת (וּנְתַבָּאָר) שֶׁכֶּאֱשֶׁר מִתְעוֹרְרַת רוּחַ צִפּוֹן בַּחֲצוֹת הַלִּילָה, שֶׁהָרִי אֵז כָּל אוֹתָן רוּחוֹת רְעוֹת וְצְדָדִים רְעִים מִתְכַּנְסִים מִהָעוֹלָם וְנִכְנָסִים לְתוֹךְ נֶקֶב תְּהוֹם רְבֵה, אִם כֶּף, הָרִי בְּצַד הַדְּרוֹם, שֶׁהִיא יָמִין, לָמָּה הֵם מְשׁוֹטְטִים אוֹתָם הַמֵּיָנִים הָרְעִים בְּרֵאשִׁית הַלִּילָה, שֶׁהָרִי שׁוֹלְטַת רוּחַ דְּרוֹם?

אֲדָא וּדְאִי, אֲלֵמָלֵא אוֹתוֹ צַד הַדְּרוֹם שֶׁמְעַכֵּב וְדוּחָה צַד הָרָע, הִיא מִטְשֵׁטֶשׁ אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְלֹא יְכוּל הָעוֹלָם לְסַבֵּל. אֲבָל כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר אוֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר, לֹא מִתְעוֹרֵר אֲלָא בְּצַד רוּחַ מְעַרֵב שֶׁשׁוֹלֵט בְּרֵאשִׁית הַלִּילָה, וְהָעוֹלָם כּוֹנֵס אֶת הַכֹּל. וְלִכֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַדֵּם רְפוּאָה לְעוֹלָם בְּגוֹן זֶה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַצֵּה בָהֶם מִכָּל שְׂאָר עַמֵּי הָעוֹלָם.

נִכְנָסוּ לְבֵית רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא. כְּשֶׁנִּחְלַק הַלִּילָה בַּחֲצוֹת, קָמוּ לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, עַכְשָׁו וּדְאִי הִיא עֵת רְצוֹן לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהָרִי פְעָמִים רַבּוֹת הָעֵרְנוּ אֶת זֶה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשַׁעַת שְׁנַחֲלָק הַלִּילָה, נִכְנָס לְתוֹךְ אוֹתָם הַצְּדִיקִים בְּגוֹן עֵדָן וּמְשַׁתְּעֵשֶׂע בָּהֶם. אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה בְּאוֹתוֹ זְמַן.

אמר רבי אלעזר, זה שמשַתַּעֲשֶׂע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹךְ הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן, אִיךָ מִשְׁתַּעֲשֶׂע? אֵלָּא בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁנִּחְלַק הַלֵּילָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעוֹרֵר בְּאַהֲבָה שֶׁל הַשָּׁמַיִל אֶל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי אֵין אַהֲבָה אֵלָּא מִצַּד הַשָּׁמַיִל. וְלִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֵין דוֹרוֹן לְקֶרֶב אֶל הַמֶּלֶךְ אוֹ חֲשִׁיבוֹת מְעֻלָּה אֵלָּא בְּאוֹתָן רוּחוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹאֶה אוֹתָן מְעֻטְרוֹת בְּכִמָּה מְעֻשִׁים טוֹבִים וּבְכִמָּה זְכוֹת שֶׁעָשׂוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם, וְלִקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹחַ מִכָּל הַקְּרִבָּנוֹת וְהַעוֹלוֹת, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵרִיחַ בָּהֶם רִיחַ נִיחַח שְׁעוֹשִׁים יִשְׂרָאֵל.

אז מאיר אור, וְכָל עֲצֵי הַגֵּן עֵדֶן אוֹמְרִים שִׁירָה, וְהַצְּדִיקִים מִתְעַדְנִים שֶׁם בְּאוֹתָם עֲדוּנִים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר אָדָם בְּאוֹתָהּ שְׂעָה לְעֶסֶק בַּתוֹרָה, נוֹטֵל חֶלְקוֹ עִם הַצְּדִיקִים שֶׁבְּגֵן עֵדֶן. שֶׁם אֶחָד שֶׁל שְׁלֵשִׁים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת חֲקוּק (מִתְעוֹרֵר) מִתְעַטֵּר בָּהֶם שֶׁם, וְהוּא בְּתוֹךְ סוּדוֹת הַצְּדִיקִים.

פְּתַח רבי אלעזר ואמר, (תהלים קיא) הַלְלוּיָהּ אוֹדָה ה' בְּכָל לַבָּב וּגו'. הַלְלוּיָהּ, הָרִי נִתְבָּאָר וְהִתְעוֹרְרוּ בּוֹ הַחֲבָרִים, וְכִךָ הוּא, שֶׁזְהוּ שִׁבַח שְׁעוֹלָה עַל כָּל אוֹתָן הַשִּׁירוֹת וְהַתְּשַׁבְּחוֹת שֶׁאָמַר דָּוִד בְּעִשְׂרָה מִיָּנִי תְּשַׁבְּחוֹת שֶׁאָמַר, מִשׁוֹם שֶׁהוּא כּוֹלֵל שִׁבַח וְשֵׁם בְּאֶחָד, וְהוּא כָּלֵל שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיּוֹן.

אוֹדָה ה' בְּכָל לַבָּב. בְּכָל מְקוֹם שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ סוּד שֶׁל אֶלְפָּא בֵּיתָא, הוּא סוּד הָאוֹתִיּוֹת הַחֲקוּקוֹת שֶׁיּוֹצְאוֹת בְּחֻקֵּי קוֹת שֶׁל שְׁלֵשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁבִילִים. וַיֵּשׁ אוֹתִיּוֹת עֲלִיוֹנוֹת מִסוּד הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וַיֵּשׁ אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת שֶׁהֵן אוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת. וְכַאֲן הוּא סוּד שֶׁל אֶלְפָּא בֵּיתָא שֶׁל הָעוֹלָם (הָעֲלִיּוֹן נוֹתֵן לְעוֹלָם) הַתְּחַתּוֹן.

אוֹדָה ה' בְּכָל לַבָּב - בַּיִצָּר הַטוֹב וּבַיִצָּר הָרַע שֶׁהוּא שׁוֹרָה בְּתוֹכוֹ. שֶׁהָרִי עַל הַכֹּל יֵשׁ לְהוֹדוֹת לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - בַּיִצָּר הַטוֹב וּבַיִצָּר הָרַע. שֶׁהָרִי מִצַּד שֶׁל יִצָּר הַטוֹב בָּא טוֹב לְאָדָם, וַיֵּשׁ לְבָרֵךְ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַטוֹב וְהַמְּטִיב. וּבְצַד שֶׁל יִצָּר הָרַע בָּא קְטָרוֹג לְאָדָם, וַיֵּשׁ לְהוֹדוֹת לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (בַּיִצָּר הַטוֹב וּבַיִצָּר הָרַע) בְּכָל מָה שֶׁבָּא עַל הָאָדָם מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה.

בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעַדָּה. בְּסוּד יִשְׂרָאֵל - בְּאוֹתָם (מְלָאכִים עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים) שֶׁאֵת סוּד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵם יוֹדְעִים, שֶׁהָרִי אֵת כָּל סוּדוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵם יוֹדְעִים, וְהֵם הַסוּד שְׁלוֹ. וְלִכֵּן בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעַדָּה - אֵלָּה

הם ישראל, כשמתכנסים בעשרה להודות לקדוש ברוך הוא. ומשום כן יש להודות לקדוש ברוך הוא על טוב ועל רע ולפרסם לפני הכל. שאם תאמר, הרי הוא יודע, אז למה צריך לפרסם? אלא בזה מתכבד הקדוש ברוך הוא בעולם לפרסם את הנס, ועל זה כתוב בקדוש ברוך הוא, (יחזקאל לח) והתגדלתי והתקדשתי וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים קג) כל הנשמה תהלל יי. שנינו, כל הנשמות באו מהגוף הקדוש הזה ומתעוררות בבני אדם. ומאיזה מקום? מאותו מקום שנקרא יד (י"ה). מאיזה מקום זה? אמר רבי יהודה, שכתוב (שם קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית. שנינו, מהחכמה הזו שמבועיה יוצאים לשלשים ושנים שבילים הכל נתקן, וכל מה שיש למעלה ולמטה, והיא נקראת רוח קדושה שכל הרוחות נתקנו בה.

אמר רבי יצחק, ביום שהיה רבי שמעון מפרש דבר זה, היו עיניו נובעות מים, והיה אומר: כל גנזי המלך העליון נמסרו במפתח אחד, ומתגלה בהיכלות המצרים העליונים החקוקים.

אף כן שנינו, מי יכול לדעת ולהכליל מה שגנוז במבוע הזה, שהרי משה לא גלה את זה בימיו כשהיה מגלה סוד העמק לישראל, ואף על גב שהכל היה מתגלה על ידו. אלא באותה שעה שרצה הקדוש ברוך הוא להעלותו לישיבה הקדושה העליונה ולהטמינו מבני אדם, שכתוב (דברים לא) בן מאה ועשרים שנה אנכי היום. היום ממש. שאותו יום נשלמו ימיו להתקרב למקום הזה, שכתוב (שם) הן קרבו ימיך, קרבו ממש.

ששנינו, אמר רבי שמעון, משה לא מת. ואם תאמר, הרי כתוב (שם לה) וימת שם משה? כן בכל מקום לצדיקים קורא בהם מיתה. מה המיתה? מהצד שלנו זה נקרא כן. ששנינו, אמר רבי שמעון, וכן שנה, שמי שהוא בשלמות, שהאמונה הקדושה תלויה בו - לא תלויה בו מיתה ולא מת. כמו שהיה בעקב שהאמונה השלמה היתה בו.

שאמר רבי שמעון, (בראשית לה) לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל. מה זה ישראל? שלמות הכל, שכתוב (ירמיה מו) ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי הנני מושעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים וגו'.

אָמַר רבי יהודה מפאן, כי אתך אני, דוקא. אשרי חלקו שרבונו אמר לו כן. לא כתוב כי אתי אתה, אלא כי אתך אני, שרבונו בא לחבר את דיורו עמו.

אָמַר רבי שמעון, יפה אמר רבי אבא, שאמר ושב יעקוב ושקט ושאנן ואין מחריד. ושב יעקוב – להקרא בשם אחר, שכתוב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל.

דָּבַר אחר ושב יעקב – למקום שגלח משם. ושקט – בעולם הזה. ושאנן – בעולם הבא. ואין מחריד – ממלאך המות. שמשמע שהכל היה בו. רבי יצחק אמר, הרי פרשוה החברים, שכתוב ואת זרעך מארץ שכים. מה זרעו בחיים, אף הוא בחיים.

וְהַבְּרִיחַ התיכן בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה. רבי יהודה פתח, (קהלת י) אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו. וכתוב, אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו. (במה בארנו את הפסוקים הללו) אוי לעולם שלא משגיחים בעבודת רבונו, שהרי רבונו משגיח בגלגלם להיטיב להם, שהניח לפנייהם דברי תורה, ולא משגיחים.

שְׂשַׁנְיָנוּ, שלשה דברים צריך אדם לעשות לבנו: מילה, ופדיון, ולהשיאו אשה. והכל עשה הקדוש ברוך הוא לישראל. מילה – שכתוב (יהושע ה) ושוב מל את בני ישראל שנית, וכתוב (בראשית יז) ובן שמונת ימים ימול לכם כל זכר. פדיון – שכתוב (דברים ז) ויפדך (ה' אלהיך מבית עבדים) מיד פרעה מלך מצרים. להשיאו אשה – שכתוב (בראשית א) זכר ונקבה ברא אתם, וכתוב ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו. עוד, נשא אותם כמו הנשר הזה שמטיל את בניו על כתפיו, שכתוב (שמות יט) ואשא אתכם על כנפי נשרים.

אָמַר רבי יוסי, הכל הוא נאה, אבל התורה חזרה לפני ישראל ולמדה אותם יותר מהכל. בא וראה, אין שבח של אדם בעולם הזה ובעולם הבא כמו השבח של התורה, שכתוב בזה (משלי ח) בי מלכים ימלכו.

שְׂהַרִי שנינו, כשעלה רב הונא לשם, מצא את החכמים שעוסקים בפסוק הזה שכתוב, (ירמיה נא) ופקדתי על כל בכבד והצאתי את בלעז מפיו ולא ינהרו אליו עוד גוים. ורב הונא לא היו משגיחים בו, שהרי לא הכירו אותו בראשונה, משום שהיה קטן. נכנס לבית

המדרש, ומצא את החכמים שהיו אומרים שבפסוק הזה יש להתבונן, אם יראתו ואלילו של נבוכדנצר היה שמו כל – הרי כתוב בו, (דניאל ד) ועד אחרים נכנס דניאל ששמו בלטישאר כשם אלהי? ועוד, מה זה והוצאתי את בלעז מפיו?

עמד רב הונא בין היסודות של העמודים ואמר, אלו הייתי במקומי, הייתי דורש את הפסוק הזה. לא התבוננו בו. קם שנית ואמר דבר זה. בא רבי יודאי בר רב והושיבו לפניו. אמר לו, אמר בני, אמר, שבדברי תורה כתוב בהם (משלי א) בראש המיות תקרא וגו'.

פתח ואמר, כך שנינו, בימים הראשונים טרם בא יעקב, היה אדם ש'לו בביתו. הגיע זמנו – מת בלי מחלות. כיון שבא יעקב, בקש לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לו: רבון העולם, אם נוח לפניך, שיפל אדם בבית ח'לו שנים או שלשה ימים, ואחר כך יתכנס לעמו, ויצוה את ביתו וישוב מחט'יו. אמר לו: יפה, ואתה תהיה סימן בעולם. בא וראה מה כתוב בו, (בראשית מח) ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חלה. כתוב חלה, מה שלא היה לאדם מקדם לכן.

אחר שנפטר, לא היה אדם שהיו לו מחלות שלא מת, עד שבא חזקיה. מה כתוב בו? (ישעיה לח) בימים ההם חלה חזקיהו למות וגו'. בא וראה מה כתוב, ויטב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. אמר לו: אם נוח לפניך שיתרפאו בני אדם מבית חלים ויודו לשמך, ויכירו וישובו אחר כך בתשובה שלמה, וימצאו בני העולם צדיקים לפניך. אמר לו הקדוש ברוך הוא: נאה הוא, ואתה תהיה סימן לזה בעולם, וכך הוא מה שלא היה מקדם לכן. זהו שכתוב (ס) מכתב לחזקיהו מלך יהודה בחלתו ויחי מח'לו. ושנינו, אותו יום חזרה השמש עשר דרגות.

ושנינו, מרודך בלאדן היה אוכל כל יום בארבע שעות וישן עד תשע שעות, ואותו יום ישן עד תשע שעות. כשהתעורר, ראה ששמש עומדת בארבע שעות. אמר, מה זה? בהריגת הכעס קנטור קשרתם עלי? אמרו לו, למה? אמר, שישנתי יום אחד ושליש יום. אמרו לו, לא כך, אלא אלהי חזקיהו עשה היום הזה שני נסים: רפא את חזקיה מבית ח'לו, והחזיר את השמש לזמן הזה. אמר, וכי יש בעולם אלוה גדול יותר חוץ מאלהי?! אמרו, אלהי חזקיהו.

עמד וכתב כתבו: שלום לחזקיהו מלך יהודה ושלום לאלהיו ושלום לירושלים עיר הקדש. אחר כך נמלך, וקם מכסאו, ופסע שלש פסיעות וכתב אחרים: שלום לאלוה הגדול שבירושלים ושלום לחזקיהו מלך יהודה ושלום לירושלים עיר הקדש. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה פסעת בשביל כבודי שלש פסיעות, חייך ממך יצאו שלשה מלכים שליטים רוזנים ומצביאים ששולטים בכל העולם, וראשון מהם היה נבוכדנצר.

בא וראה מה אמר לו דניאל, (דניאל ב) אתה הוא ראש הזהב, ואחריו תקום מלכות אחרת רעה ממך ומלכות שלישית אחרת. מה כתוב? (שם ג) המלך נבוכדנצר עשה צלם של זהב. גבהו ששים אמות ורחבו שש אמות. אמר נבוכדנצר, הצלם שראיתי היה ראשו של זהב, מעיו של כסף. אני אעשה הכל של זהב, ושתהיה עטרת זהב בראשו.

ושנינו, אותו יום כנס את כל האמות והעמים והלשונות לעבד לאותו הצלם, ולקח כלי מכלי המקדש שבו היה חקוק השם הקדוש והכניסו בפי אותו צלם. ובאותה שעה היה מדבר גדולות, עד שבא דניאל וקרב לאותו הצלם ואמר: אני שליח של הרבון העליון, גוזר אני עליך לצאת מכאן. הזכיר את השם הקדוש, ויצא אותו פלי, ונפל הצלם ונשבר. הינו מה שכתוב, והצאתי את בלעז מפיו ולא ינהרו אליו עוד גוים. קם רבי יהודה ונשקו על ראשו. אמר, אם לא שקרבתי אותך לחבורה כאן, לא הפרנו אותך. ומאותו יום היו פוחדים מפניו.

ושנינו, (קהלת ט) אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו. רבי יוסי באר את הפסוק הזה במשה בשעה שהוציא את ישראל ממצרים ועשה אותם בני חורין. ושריך בעת יאכלו, שכתוב (שמות יב) ואכלתם אתו בחפזון פסח הוא לה.

אמר רבי שמעון בן יוחאי, וכי לא אמרתי שדברי שלמה המלך, שכלם בפנים, לתוך ההיכל הקדוש היו. וזה שאמרתם, הכל יפה היה ולדרשה הוא בא, אבל פסוק זה למעלה בהיכל הקדוש הוא.

ושנינו, אשריך ארץ שמלכך בן חורים. מה זה ארץ? ארץ סתם, שלמדנו, מהו שכתוב (איכה ב) השליך משמים ארץ תפארת

ישראל? אלא הארץ הזו היא סוד בתוך כתרי המלך הקדוש, שכתוב בו (בראשית ב) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. והארץ הזו וכל מה שיונק ונזון, הוא מאותו מקום שנקרא שמים, ולא נזונית הארץ הזו אלא משלמות הקדשה שנקראת שמים.

ובשעה שרצה הקדוש ברוך הוא להחריב את ביתו שלמטה והארץ הקדושה שלמטה, העביר בראשונה את הארץ הקדושה שלמעלה, והורידה מאותה דרגה שהיתה יונקת מהשמים הקדושים, ואחר כך החריב את זו שלמטה. זהו שכתוב השליך משמים ארץ - בראשונה, ואחר כך - ולא זכר הדם רגליו. ששנינו, כך דרכו של הקדוש ברוך הוא: כשרוצה לדון את העולם, בראשונה עושה דין למעלה, ואחר כך מתקים למטה, שכתוב (ישעיה כד) יפקוד ה' על צבא המרום במרום - בראשונה. ואחר כך - ועל מלכי האדמה על האדמה.

אמר רבי שמעון, אשריך ארץ שמלכך בן חורים - שזן אותך ברב כל, בלי פחד של אחר, ומאותו המלך העליון נזון הכל. ושריך בעת יאכלו - כמו שנאמר (במדבר כג) כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל. אי לך ארץ שמלכך נער - כמו שנאמר (ישעיה ג) ונתתי נערים שריהם. שאוי לארץ כשיונקת משמאל. ושריך בבקר יאכלו - באותה קדרות, ועד שלא מאיר ולא שולט מה ששולט.

שנינו, אמר רבי שמעון, והבריח התיכן בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה - זהו יעקב הקדוש השלם, כמו שבארנו, שכתוב (בראשית כה) ויעקב איש תם ישב אהלים. לא כתוב יושב אהל, אלא ישב אהלים, שנים, שאוחז את זה ואוחז את זה. אף פאן כתוב והבריח התיכן בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה, שאוחז את זה ואוחז את זה.

ששנינו, מהו איש תם? כתרנומו - שלם. שלם מהכל, שלם לשני צדדים, לעתיקא קדישא ולזעיר אפיין. שלם לחסד עליון ולגבורה עליונה, ומשלים לזה ולזה.

אמר רבי שמעון, ראיתי שהרי החכמה הכלל של הכל. וחסד עליון יוצא מחכמה. גבורה שהיא דין הקשה יוצאת מבניה. יעקב משלים לשני הצדדים, והאבות כלל הכל, ויעקב כלל של האבות.

שְׁנֵינוּ, הִכָּה הַחֲכָמָה בְּשִׁבִיל שְׁלוֹ, וְכִנְס בְּרוּחַ (מִים), וְהִתְכַּנְּסוּ הַמַּיִם לְמָקוֹם אֶחָד, וּנְפָתְחוּ חֲמִשִּׁים שְׁעָרֵי בֵינָה. מִהַשְּׁבִילִים הִלְלוּ יוֹצְאִים עֲשָׂרָה כְּתָרִים בְּקִרְנַיִם זוֹהָרוֹת, וְנִשְׁאַרוּ עֲשָׂרִים וּשְׁנָיִם שְׁבִילִים. הִכְתָּה אוֹתָהּ רוּחַ בְּאוֹתָם שְׁבִילִים, וּנְפָתְחוּ חֲמִשִּׁים שְׁעָרֵי בֵינָה, וְנִחְקְקוּ עֲשָׂרִים וּשְׁנָיִם בְּחֲמִשִּׁים שְׁעָרֵי הַיּוֹבֵל, וְנִתְעַטְרוּ בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. אֵלּוּ נִפְתְּחוּ לְצַדִּיקוֹ.

וְהִתְעַטְרוּ עֲשָׂרִים וּשְׁנָיִם כְּתָרֵי הַרְחֵמִים שְׁכָלוּלִים בְּעֵתִיק הַיָּמִים (כְּתָר) שְׁמַאִיר לָהֶם כָּל אֶחָד בְּצַדּוֹ. הִתְעַטְרוּ חֲמִשִּׁים חֲקִיקוֹת בְּמ"ב אוֹתִיּוֹת קְדוֹשׁוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, שֶׁבִּהְיָ נִבְרָאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ. וְנִחְקְקוּ בְּחֲקִיקוֹתֵיהֶם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרִים, שֶׁהֵן שְׁמוֹנֶה אוֹתִיּוֹת הַרְחֵמִים, שְׁכַתּוֹב (שְׁמוֹת לֵד) ה' ה' אֶל רַחוּם וְחַנוּן, שִׁיּוּצָא מִהַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ לְזַעֲרָא, וּמִתַּחֲבָרִים בְּכְתָרִים הַקְּדוֹשִׁים הִלְלוּ, חֲכָמָה וּבֵינָה הָעֲלִיוֹנִים שְׁעוּלִים. יוֹצָא חֲסֵד עֲלִיוֹן מִצַּד זֶה, וְדִין הַגְּבוּרָה מִצַּד זֶה. בְּאֵה זְכוּת שֶׁל יַעֲקֹב וּמְשַׁלְּמָה אֶת שְׁנֵיהֶם וְאוֹחֲזֵת אוֹתָם, שְׁהָרֵי הִיא הַשְּׁלֵמוֹת הָעֲלִיוֹנָה.

שְׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִשׁוּם כֶּךָ נִקְרָא יִשְׂרָאֵל. שְׁשֵׁנֵינוּ, יַעֲקֹב הִתְחַתְּוֹן, יִשְׂרָאֵל הָעֲלִיוֹן. יַעֲקֹב אֵינוֹ שְׁלֵמוֹת, יִשְׂרָאֵל שְׁלֵמוֹת הַכֹּל. וְכֵן שְׁנֵינוּ, נֶאֱמַר דָּוִד בֶּן יִשִׁי – דָּוִד אֵינוֹ שְׁלֵמוֹת, שְׁהָרֵי אַחֲרוֹן הוּא. יִשִׁי יְסוּד עֲלִיוֹן הוּא וּשְׁלֵמוֹת. וְהֵינּוּ מֵהַ שְׁשֵׁנֵינוּ, לֹא גָלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצָם עַד שֶׁכָּפְרוּ בְּקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד, שְׁכַתּוֹב (שְׁמוֹת ל-ב כ) אֵין לָנוּ חֶלֶק בְּדוֹד וְלֹא נַחֲלָה בְּכֵן יִשִׁי אִישׁ לֹאֲהֲלִיו יִשְׂרָאֵל. מֵהַ זֶה אִישׁ לֹאֲהֲלִיו? מָקוֹם שְׁעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת שׁוֹרָה בְּתוֹכָם, הֵינּוּ לֹאֲהֲלִיו.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּשִׁמְתַּחֲלִיָּה חֲכָמָה לְחַקֵּק חֲקִיקוֹת בְּכָל הַכְּתָרִים, מֵאִיזָה כְּתָר מִתַּחֲלִיָּה? מֵאוֹתָהּ שְׁנִקְרָאת בֵּינָה. בְּבֵינָה הַכֹּל נִכְלָל, וּמִשׁוּם כֶּךָ נִפְתְּחוּ בָּהּ חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים, וְנִמְצָא שֶׁהַכֹּל נִחְקְקוּ בְּחֲכָמָה. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (תְּהִלִּים קד) כָּלֶם בְּחֲכָמָה עֲשִׂיתָ.

שְׁנֵינוּ, כְּתוּב (ישעיה מ) מִי מִדָּד בְּשַׁעֲלוֹ מִים וְגוֹ'. בְּשַׁעֲלוֹ מִים, מֵהַ מַּיִם? זֶהוּ בֵּינָה. רַבִּי אֶלְעָזָר שׁוֹנֵה כֶּךָ, זֶה חֲסֵד. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַכֹּל עוֹלָה (נִתְקַן) בְּמִשְׁקַל אֶחָד. וְשָׁמַיִם בְּזֵרֵת תַּכּוֹן, מִי הַשָּׁמַיִם? תְּפָאֲרֵת, שְׁכַתּוֹב תְּפָאֲרֵת יִשְׂרָאֵל. וְכָל בְּשַׁלֵּשׁ עֶפְרָה הָאָרֶץ – זוֹהֵי גְבוּרָה. וְשָׁקֵל בְּפֹלֶס הָרִים – אֵלֶּה הֵם שְׁאָר הַכְּתָרִים שְׁנִקְרָאִים

הרי אפרסמון זך. וגבעות במאזנים - אלו שאר המרכבות
התחתונות מהם.

בא וראה, בפעלו, מה זה בפעלו? זו רוח חכמה. שפך שנינו, שעל
הסבך באפריון שקועים. ושמים בזרת תפן, מי הזרת? אלו
אותם (חמשים) שערים שנפתחו והתפזרו לכל הצדדים, כמו שנאמר
וזריתי פרש על פניכם וגו'. וכל בשלש, מי השליש? רחמים, שלמות
הכל. ושקל בפלס, מה זה פלס? אמר רבי שמעון, שכתוב מאזני
צדק. אבני צדק. עוד אמר רבי שמעון, הדברים הללו בשעור של
יוצר הכל בארנו.

אמר רבי אלעזר, מזה נשמע שיעקב יצא מתוך דין קשה, שהרי
יצחק דין קשה אחר לחלקו. אמר לו רבי שמעון, וזה הוא
לבדו? והרי יצחק יצא מתוך חסד, וכך כלם, דין יוצא מתוך רחמים,
ורחמים מדין. אברהם ירש ירשת חסד, ויצא יצחק בדין מתוך חסד.
יעקב יצא ברחמים מתוך הדין הקשה, וכך הוא למעלה זה מזה,
וינוק זה מזה, עד שנודע שהכל הוא אחד, ומאחד תלויים כלם, והכל
נמצא אחד. ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים.

אמר רבי אלעזר, נודע שאין שלמות אלא כשאוחד זה מזה, (ואחד)
וזה אחד בשניהם לשכלל את הכל, כמו יעקב, והינו שכתוב
מברח מן הקצה אל הקצה.

שנינו, כל זה לא נקרא אלא מצד שלנו, ומצד שלנו הכל נודע. (שהרי
בזה למעלה) ולמעלה הכל עולה במשקל אחד, לא שונה ולא
ישתנה, כמו שכתוב (מלאכי א) אני ה' לא שניתי. אמר רבי יהודה, כל
המנורות מאירות מאחד ותלויות מאחד, והמנורות הן הכל אחד,
שהרי לא רצו להפרד, ומי שמפרידם כאלו נפרד מחיי העולם.

אמר רבי יצחק, כתוב (ישעיה א) ונתתי נערים שריהם ותעלולים
ימשלו בם, הינו שכתוב (שמות כה) ועשית שנים כרבים זהב.
כתוב (שמואל ב ו) ישב הכרבים, וכתוב (שם כב) וירכב על כרוב ויעף.
ישב הכרבים - כששורה להתישב בשלמות, כתוב ישב הכרבים.
(כשנמצא בשלמות) וכשלא שורה ולא מתישב המלך בכסא, כתוב וירכב
על כרוב, אחד, שלא מתישב המלך בכסא. ישב הכרבים - שנים.

אמר רבי יוסי, אוי לעולם כשכרוב אחד מחזיר פניו מחברו, שהרי
כתוב ופניהם איש אל אחיו, כשהיה שלום בעולם. אמר רבי

יצחק, הרי שנינו, (ויקרא יח) ערות אביה וערות אמה לא תגלה. אוי למי שמגלה ערותם. כמו זה כתוב ביעקב, מברח מן הקצה אל הקצה. אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא משתבח בתשבחתם כמו שלמעלה, שכתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

שנינו, אמר רבי יצחק, בימים הראשונים היה אדם אומר לחברו: אמר לי דבר אחד מהתורה וטל מנה כסף. עכשו אומר אדם לחברו: טל מנה כסף ועסק בתורה. ואין מי שישגיח, ואין מי שירכין אזנו, פרט לאותם מעטים (ורעים) קדושים עליונים שהקדוש ברוך הוא משתבח בהם, שכתוב (שם o) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

ווי העמדים וחשקיהם כסף. רבי יצחק אמר, ווי העמדים - הרי אמרנו, כל אותם שנאחזים מקשרים קימים עליונים, נקראים ווי העמדים. וכל אותם שלמטה תלויים מאותם וויים. מה זה וויים? שש בתוך שש, ונאחזים ומושקים מחוט השדרה שעומד עליהם. ובספר הצניעות למדנו, וויים למעלה, וויים למטה, וכלם עולים במשקל אחד.

ספרא דצניעותא

מאן צניעותא דספרא. אמר רבי שמעון, חמשה פרקין אינון דכלילין בהיכל רב, ומליין כל ארעא. אמר רבי יהודה, אי כלילין הני, מכלהו עדיפי. אמר רבי שמעון, הכי הוא, למאן דעאל ונפק, ולמאן דלא עאל ונפק לאו הכי.

מתלא, לבר נש דהוה דיוריה ביני טורין, ולא ידע בדיורי מתא. זרע חטין ואכיל חטי בגופייהו. יומא חד עאל למתא, אקריבו ליה נהמא טבא. אמר ההוא בר נש, דנא למה. אמרו נהמא הוא למיכל. אכל וטעם לחדא לחכיה. אמר וממה אתעביד דא. אמרו מחטין. לבתר אקריבו ליה גריצין דלישין במשחא. טעם מנייהו, אמר ואלין ממה אתעבידו. אמרו מחטין. לבתר אקריבו ליה טריקי מלכין, דלישין בדובשא ומשחא. אמר ואלין ממה אתעבידו. אמרו מחטין. אמר ודאי אנא מארי דכל אלין, דאנא אכיל עקרא דכל אלין דאיהו חטה. בגין (דף קע"ו ע"ב) ההוא דעתא מעדוני עלמא לא ידע ואתאבידו מניה. כן, מאן דנקיט כללא, ולא ידע בכלהו עדונין דמהננין, דנפקין מההוא כללא

תאנא. ספרא דצניעותא, ספרא, דשקיל במתקלא. (תאנא) דעד דלא הוה מתקלא, לא הוה משגיחין אפין באפין, ומלכין קדמאין מיתו, וזיוניהון לא אשתכחו, וארעא אתבטלת. עד דרישא דכסופא דכל כסופין, לבושי דיקר אתקין, ואחסין.

האי מתקלא תלי באתר דלא הוה, אתקלו ביה אינון דלא אשתכחו. מתקלא קאים בגופיה. לא אתאחד, ולא אתחזי. ביה סליקו, וביה סלקין דלא הוה, והוה, ויהוין.

סתרא גו סתרא, אתתקן ואזדמן, בחד גולגלתא, מלייא טלא דבדולחא. קרומא דאירא אזדכך וסתים, אינון עמר נקי תליין בשקולא. רעוא דרעוין אתגליא בצלותא דתתאי. אשגחא פקחא דלא נאים, ונטיר תדירא. אשגחותא דתתא באשגחותא דנהירו דעלאה. (דביה) תרין נוקבין דפרדשקא, דאתער רוחא לכלא.

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ שיתא, בראשית ברא שית עליהו, כולהו לתתא, ותליין משבעה דגולגלתא עד יקירו דיקירותא, והארץ תגיינא לאו בחושבן והא אתמר. ומההיא דאתלטטיא נפקא, דכתיב (בראשית ה) מן האדמה אשר אררה יי. היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים. תליסר, תליין בתליסר יקירו דיקירותא.

שיתא אלפי שנין, תליין בשיתא קדמאי, שביעאה עליהו, דאתתקף בלחודוי. ואתחריב כלא בתריסר שעת, דכתיב היתה תהו ובהו וגו'. תליסר יקים לון ברחמי, ומתחדשן בקדמיתא, וקמו (ס"י קמו) כל אינון שיתא. בגין דכתיב ברא, ולבתר כתיב היתה, דהא הות ודאי, ולכסוף תהו ובהו וחשך, (ישעיה ב) ונשגב יי לבדו ביום ההוא.

גלופי דגליפין כחזו דחויא אריה, ומתפשט לכאן ולכאן, ונבא ברישא. רישא (אחורא) אחיד אכתפין, אעבר וזעים, נטיר ונגניז. חד לאלף יומין זעירין אתגלייא, (נ"א אתמלייא) קולטרא בקטרוי, סנפירא בעדבוי, אתבר רישיה במיין דימא רבא, דכתיב (תהלים עד) שפרת ראשי תנינים על המים. תרין הוה, חד אתחזרי, תנינים כתיב חסר. ראשי, כמה דאת אמר (יחזקאל א) ודמות על ראשי החיה רקיע.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר ויְהִי אוֹר, הֵינְנוּ דְכַתִּיב (תהלים לג) כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי, הוּא בְלַחְדוּדֵי. לְבַתֵּר אֶתְחַזְרוּ חַד יְהוּ"י יְהוּ"ו בְּתִרְאָה שְׁכִינְתָּא לְתַתָּא. כְּמָה דְה' שְׁכִינְתָּא אֲשַׁתְּכַח וּבְחַד מִתְקַלָּא אֶתְקַלּוּ.

וְהַחַיּוֹת רְצוּא וְשׁוּב, דְכַתִּיב וַיִּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. (ישעיה ג) אָמְרוּ צְדִיק כִּי טוֹב. הָאִי, בְּמִתְקַלְיָה סְלִקָּא. קְדַמָּא בְלַחְדוּדֵי. וְכֹלָא לְחַד אֶתְחַזְרוּ. אַחְתָּא וּמּוֹדַעְתָּא כְּלִילָן דָּא בְדָא בְיו"ד ה"א, כְּתָרִין רְחִימִין דְּמִתְחַבְּקָן.

שׂוֹתָא נְפָקִין מֵעֲנַפָּא דְשֶׁרְשָׁא דְגּוֹפָא, לִישָׁן מְמַלְל רְבַרְבָּן. לִישָׁן דָּא, סְתִים בֵּין יו"ד וְה"א, דְכַתִּיב (ישעיה מד) זֶה יֹאמֶר לֵה' אָנִי וְזֶה יִקְרָא בְשֵׁם יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתּוּב יְדוּ לִי' וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה (זְכִנָּה) מִמֶּשׁ. זֶה יֹאמֶר לֵה' אָנִי: אַחְתָּא. וְכֹלָא אֶתְמַר בֵּיהוּ"ו. כְּלָא כְּלִילָן בְּלִישָׁן סְתִים לְאִימָא. דְהָא אֶתְפַּתְחַת לִיָּה דְנַפְיָק מִינָּה. אַבָּא יְתִיב בְּרִישָׁא, אִימָא בְּאֲמַצְעִיתָא, וּמִתְכַּסִּיָּא מְכָאן וּמְכָאן וּוִי לְמָאן דְגַלִּי עַרְיִיתְהוֹן. **וַיֹּאמֶר** אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם, שְׁלִיט דְכַר בְּנוֹקְבָא. (ס"ו שְׁלִימוּ דְכַר וּנוֹקְבָא) דְכַתִּיב (משלי י) וְצְדִיק יִסּוּד עוֹלָם, נְהִיר יו"ד בְּתָרִין, וְנְהִיר וּמְעַבְר לְנוֹקְבָא. אֶתְיַחַד יו"ד בְּלַחְדוּדֵי, (וּבַתֵּר כֶּן) סְלִיק בְּדַרְגוּי לְעִילָא לְעִילָא. אֶתְחַשְׁכָּא נוֹקְבָא, וְאֶתְנַהֲרִית אִימָא וּמִתְפַּתְחָא (דף קע"ז ע"א) בְּתַרְעוּי. אֶתָּא מִפְתָּחָא דְכִלִּיל בְּשִׁית, וּמְכַסִּיָּא פְתַחְהָא, וְאֶחֱיד לְתַתָּא לְהָאִי וּלְהָאִי, וּוִי לְמָאן דְגַלִּי פְתַחְהָא.

פְּרָקָא תְנַיִנָא

דִּיקְנָא מְהִימְנוּתָא. (דִּיקְנָא) לָא אֲדַכְר בְּגִין דְהִיא יְקִירוּתָא דְכֹלָא מְאֲדָנִין נְפָקַת, בְּסַחְרָנְהָא דְבְּסִיטָא, סְלִיק וְנַחֲיִת חוּטָא חוּרָא. בְּתַלְיֶסֶר מִתְפָּרֵשׁ.

בִּיקִירָא דְבִיקִירוּתָא הִיא, כְּתִיב (ירמיה ב) לֹא עָבַר בְּהָ אִישׁ וְלֹא יֵשֵׁב אָדָם שָׁם. אָדָם לְבַר הוּא. אָדָם לָא כְּלִיל הָכָא. כָּל שְׁכַן אִישׁ. בְּתַלְיֶסֶר נְבִיעִין מְבוּעִין מִתְפָּרֵשָׁן, אַרְבַּע בְּלַחְדוּדֵי אֶסְתְּמְרוּ. תְּשַׁעָּה אֲשַׁקִּוּן לְגּוֹפָא. (נ"א לְגַנְתָּא).

מְאִירִים נְשַׁמֵּת הָאָדָם

שְׁנֵי הַסְפָּרִים הַזֵּהר הַקְדוּשׁ וְאוֹר הַחַיִּים הַקְדוּשׁ מְאִירִים אֶת נְשַׁמֵּת הָאָדָם. (בעל יסוד העבודת)